

Ainevaldkond „Sotsiaallained“

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Sotsiaallainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaallainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab eakohase vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlike väärtusi ja üldtunnustatud käitumisharjumusi, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti ja kujundab enda seisukoha;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuri pärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.

1.2. Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Ainevaldkonda kuulub kolm õppeainet: inimeseõpetus, ajalugu ja ühiskonnaõpetus. Ainekavades esitatud taotletavate õpitulemuste ja õppesisu koostamisel on aluseks võetud arvestuslik nädalatundide jagunemine klasside ja ainete kaupa järgmiselt:

	Nädalatunde klassiti									
	1.kl.	2.kl.	3.kl.	4.kl.	5.kl.	6.kl.	7.kl.	8.kl.	9.kl.	Kokku
Inimeseõpetus		1	1		1	1	1	1		6
Ajalugu					2	2	2	2	2	10
Ühiskonnaõpetus						1			2	3

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval ning kujundatakse oskusi näha ühiskonna arengus põhjus- tagajärg seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest. Kujundatakse tahet toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil tundeid väljendada, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat.

Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Õpilane omandab tõhusad oskused ja valmisoleku ühiskonnaellu sekkuda ja olla edukas elukestvas õppes ja tööturul. Õppesisu valib aineõpetaja arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud teadmised, oskused ja hoiakud, üld- ja valdkonnapädevused ning õpitulemused oleksid saavutatavad.

Ajalugu õppides omandavad õpilased teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima ja kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajaloõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Inimeseõpetuse kaudu kujundatakse esmased teadmised ja hoiakud sotsiaalsest võrdsusest, võrdväärsusest ning naiste ja meeste võrdõiguslikkusest. Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmetes, toetades õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused aktiivse kodaniku kujunemiseks ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks.

1.4. Üldpädevuste kujundamine

Sotsiaalvaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut õpilastel. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada oma väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust.

Kultuuri- ja väärtuspädevus	
Inimsuhted ja tegevused üldkehtivate moraalinormide seisukohast. Seotus teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega. Inimliku, kultuurilise ja loodusliku mitmekesisuse teadvustamine ja väärtustamine. Arusaam üldkehtivatest moraalinormidest.	• Tutvumine kohaliku kultuurieluga. • Osalemine erinevatel kultuuriüritustel.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	
Eneseteostus ja toimimine aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna. Toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust ning teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme. Teha koostööd teiste inimestega, aktsepteerida väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.	• Arutelud ja vestlused päevakajalistel teemadel. • Kohtumised avaliku elu tegelastega.
Enesemääratluspädevus	
Käitumine erinevates olukordades. Enda tugevate ja nõrkade külgede mõistmine ja hindamine. Käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise ning lahendada suhtlemisprobleeme.	• Eneseanalüüs erinevates olukordades. • Tervislike eluviiside populariseerimine ja järgimine
Õpipädevus	
Õppetöö planeerimine. Aja kasutamine. Valmisolek individuaal- ja rühmatöös. Õppimise seostamine igapäevaeluga ja varem õpituga. Õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajamineva info hankimine. Õpitu kasutamine erinevates olukordades ja probleeme lahendades.	• Vajaliku info otsimine • Õppetöö planeerimine ja aja kasutamine • Praktilised tööd. • Minu huvid . Kelleks tahan saada.
Suhtluspädevus	
Viisakas suhtlemine erinevates olukordades. Korrektne eneseväljendus nii kõnes kui kirjas. Enda esitlemine ja oma seisukohtade põhjendamine. Kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.	• Avalik esinemine • Esitluste koostamine ja enesekindluse saavutamine erinevate esitluste kaudu. • Osalemine erinevates projektides. • Kohtumised erinevate eluvaldkondade esindajatega.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	
Matemaatikale omase keele, sümbolite ja meetodite kasutamine. Tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud info analüüsimine, sõnalise teabega seostamine ja tõlgendamine. Uute tehnoloogiate eesmärgipärane kasutamine.	- Graafikute koostamine - Statistiliste andmete kogumine ja lugemine.
Ettevõtlikkuspädevus	
Ideede pakkumine erinevates tegevusvaldkondades toimetamiseks. Plaanide koostamine ja nende elluviimine. Panustamine kooli, kogukonna ja ühiskonna heaolusse. Oma aja planeerimine. Eelarve koostamine. Ühistegevuste korraldamine.	- Osalemine projektides. - Koostöö kogukonnaga. - Ülekooliliste ürituste korraldamine.
Digipädevus	
Info otsimine erinevatest infoportaalidest ning selle töötlemist ja kasutamist õppeotstarbel ja igapäevaelus. Veebimäärajate kasutamine, veebipõhiste materjalide otsimine arendab digimaailmas orienteerumise oskust.	- Digiõpe, digivahendite kasutamine õppetöö rikastamiseks. - Arvutipõhised testid, esitlused. - Animatsioonid, simulatsioonid ja nende loomise keskkonnad, mobiiliäpid, jms

1.5. Õppeainete lõimingu rakendamise viisid

Ainevaldkond Aine	Sotsiaaalained
Eesti keel ja kirjandus	Kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi. Lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös. Suuline ja kirjalik eneseväljendus. Erinevate tekstide lugemine ja mõistmine. Lisamaterjalide otsimise võimalused – ajaloolised romaanid, sündmuste analüüs; noorsooromaanid – tegelaste käitumise analüüs. Vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid.
Võõrkeeled	Võõrsõnad. Mõisted. Teabe hankimine ja tõlkimine võõrkeeles. Võõrkeelsete õppefilmide vaatamine, mõistmine. Erinevate võõrkeelsete rakenduste ja programmide kasutamine.
Matemaatika	Tunneb kella ja kalendrit ning seostab neid teadmisi oma elu tegevuste ja sündmustega. Kirjeldab mõõtühikute suurust endale tuttavate suuruste kaudu. Mõisted ajaarvamine, ressursside planeerimine, arvandmete esitamine ja tõlgendamine (tabelid, graafikud, skeemid). Araabia ja rooma numbrid ning arvude järjestamine. Sobivate lahendusstrateegiate leidmine. Oskus loogiliselt mõelda, arutleda, põhjendada ja tõestada.

Loodusained	Saab aru kaardist ja leiab Eesti kaardil oma kodukoha, suuremad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, jõed, järved ja linnad. Märkab kodukoha elurikkust ja maastiku mitmekesisust ning selgitab nende olulisust. Sõnastab oma meeltega saadud kogemusi. Liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast. Käitub liikluses ohutult. Tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist. Toob näiteid, kuidas inimene loodust oma tegevusega mõjutab. Teeb ettepanekuid lähiümbruse keskkonnahoiuks ning osaleb sellesuunalistes tegevustes.
Kunstiained:	Kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboteid oma kogemuse piires. Märkab ning nimetab positiivset oma ja teiste töodes. Toob näiteid tervisliku toiduvaliku ja isikliku hügieeni vajalikkuse kohta. Märkab esemetel rahvuslikke elemente ja kasutab neid oma töös. Teab, kes on autor. Väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu.
Tehnoloogia	Viib alustatud töö lõpule ja räägib oma tööst ning tulemusest. Kasutab materjale säästlikult. Arvestab ühiselt töötades kaaslastega. Teab säästlikkuse ja kehtlikkuse tähtsust.
Kehaline kasvatus	Märkab abi vajamist tunnis ja kutsub abi ohuolukorras. Teab ning järgib isiklikku hügieeni ja ohutusnõudeid. Teab liikumise ja toitumise olulisust tervisele. Arvestab peamisi turvalisuse ja ohutu liikumise põhimõtteid. Arvestab tegevustes kaaslastega. Rakendab eakohaseid veeohutuslaseid oskusi. Kirjeldab kogemust, mille ta on saanud väljaspool kooli toimunud liikumisüritusel osalejana, vaatlejana või vabatahtlikuna.
Informaatika	Ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju. Informatsiooni otsimine internetist.

1.6. Läbivate teemade käsitlemine

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine	
Valmisolek elukestvaks õppeks. Otsustamine ja vastutus. Haridus- ja tööalased valikud. Erinevad rollid muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas.	• Rühmatööd • Iseseisev info otsimine • Elukutsevalikud
Keskkond ja jätkusuutlik areng	
Säästev suhtumine ja elukeskkonna väärtustamine. Vastutus jätkusuutliku tuleviku eest. Loodushoid ja keskkonnateadlikkus.	• Keskkonnaprobleemide arutelud nii kohalikul, üleriigilisel kui ka globaalsel tasandil.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	
Õpilane tunnetab enda õigusi ja kohustusi kodanikuna. Valmisolek koostööks ja sallivus teiste isikute tegevusviiside ja	• Osalemine erinevates aruteludes. • Kohtumised erinevate elualade inimestega.

arvamuste suhtes. Üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtuste hindamine. Kohalik ettevõtetus.	• Õppekäigud kohalikesse ettevõtetesse.
Kultuuriline identiteet	
Kultuuriteadlikkus ja erinevate kultuuride aktsepteerimine. Maailma kultuuride omapära. Eesti kultuuri kestvus ja traditsioonid. Kohaliku kultuuripärandi väärtustamine.	• Tutvumine kohaliku kultuurieluga. • Isiklik osalemine kultuuriüritustel ja panustamine kohalikku kultuuriellu.
Teabekeskond ja meediakasutus	
Oskus kasutada erinevaid infoallikaid. Tunnustab autorlust, oskab luua kvaliteetset meediasisu, arvestades oma eesmärke ja ühiskonnas omaksvõetud suhtlemise norme. Vastutab oma käitumise eest end ümbritsevas teabekeskkonnas;	• Erinevate teabeallikatega tutvumine. • Teabeallikate kriitiline analüüs.
Tehnoloogia ja innovatsioon	
Erinevate IKT võimaluste kasutamine õppetöös ja igapäevaelus.	• Erinevate veebipõhiste keskkondade kasutamine õppetöös.
Tervis ja ohutus	
Tervislike eluviiside tähtsustamine ja järgimine. Vaimse, emotsionaalse, sotsiaalse ja füüsilise tervise seoses. Turvaline käitumine igas olukorras. Valmisolek kriisideks.	• Arutelud. • Praktilised ülesanded. • Õppepäevad.
Väärtused ja kõlblus	
Üldinimlike ja ühiskondlike väärtuste järgimine. Normidest ja reeglitest kinnipidamine. Sekkumine vajaduste ja võimaluste piires.	• Tutvumine erinevate maailmavaadete ja religioonidega. • Sõbralik suhtumine klassi- ja koolikaaslastesse. • Üksteise väärtustamine ja koostöö.

1.7. Õppekeskkond

Õppimist toetav õppekeskkond kujundatakse viisil, kus luuakse kultuuritundlik, üksteist austav, kaasav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usaldusel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Aktsepteeritakse erinevate seisukohtade olemasolu, arutletakse nende üle ning hinnatakse neid, lähtudes allikatest, tõendusmaterjalist faktidest ning demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetest. Kool võimaldab viia õpet läbi ruumis, kus on:

- 1) mööbli ümberpaigutamise võimalus liikumist eeldavateks tegevusteks nagu rühmatööd, dramatiseringud, rolli- ja õppemängud;
- 2) internetiühendus nii õpetajal kui ka õpilastel, digitehnoloogia ning audiovisuaalsete esitluste ja videoühenduse kasutamise võimalused.

Kool võimaldab:

- 1) korraldada õpet väljaspool klassiruumi, nt õuesõppeklassis, mäluasutuses või ametiasutuses;
- 2) kasutada ainekava eesmäärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 3) õppekäike ja kohtumisi erinevate valdkondade esindajatega.

1.8. Hindamine

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusvärsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamise oskust ning osalemist aruteludes. Õpilase hoiakuid ja väärtushinnanguid mõõdetakse ja tagasisidestatakse vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha kujundamise ning selle põhjendamise oskust, aga ka kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistegevuses osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu.

Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise poole väiteid ning oskust esitatud väidetele tõenduspõhiste argumentidega vastata.